

STRUČNI ISPIT ZA STJECANJE STRUČNIH ZVANJA U KNJIŽNIČARSKOJ STRUCI

Cilj stručnog ispita je utvrđivanje profesionalne osposobljenosti pristupnika za rad na stručnim knjižničarskim poslovima u svim vrstama knjižnica.

Svrha stručnog ispita je da osoba koja se priprema i pristupi polaganju stručnog ispita:

- shvati smisao zakonskog uređivanja knjižničarske struke
- zna koje odgovornosti preuzima kao knjižničarski djelatnik
- nauči potrebu praćenja regulativnih, tehnoloških i kulturno-obrazovnih promjena u knjižnici i njezinoj okolini, kao i promjena u znanstveno-stručnoj podlozi profesije te time stekne temelj za odgovorno obnašanje knjižničarskih poslova koji predstavljaju zajednički interes sredine u kojoj djeluju.

Sadržaj i način polaganja stručnog ispita propisuju se Pravilnikom o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci (NN 107/2021).

Ispit se polaže prema ispitnom programu u obuhvatu i sadržaju koji ovisi o vrsti poslova koje obveznik polaganja obavlja, te njegovoj stručnoj spremi. Stručni ispit obavezan je sastavni dio stjecanja temeljnih knjižničarskih zvanja:

- Knjižničarskog tehničara
- Knjižničarskog suradnika
- Knjižničara.

Pripreme za polaganje stručnog ispita

Pripreme za polaganje stručnog ispita održavaju se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici i to najmanje mjesec dana prije datuma polaganja ispita.

Pripreme za zvanje knjižničarskog tehničara odvijaju se u obliku seminara koje vode članovi Povjerenstva koji su ujedno i ispitivači u posebnom dijelu ispita. Seminari obuhvaćaju sadržaje koji pristupnici trebaju pripremiti za ispit na temelju propisane literature i iskustva stečenog u praktičnom radu.

Pripreme za zvanje knjižničarskog suradnika i knjižničara odvijaju se također u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Koncipirane su na sljedeći način:

1. Članovi Povjerenstva koji sudjeluju u provedbi stručnog dijela ispita predstavljaju pristupnicima oblik i sadržaj stručnoga ispita te odgovaraju na pitanja koja postavljaju pristupnici.
2. Istaknuti predstavnici svih tipova knjižnica (knjižnica HAZU, Knjižnice grada Zagreba, Središnja medicinska knjižnica, knjižnica Filozofskoga fakulteta, Hrvatska knjižnica za slijepe, Centar za znanstvene informacije Instituta Ruđer Bošković, Školska knjižnica) upoznaju pristupnike s temeljnim obilježjima djelovanja tih i ostalih knjižnica istog tipa. Predstavnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice, uz opis djelovanja, provode pristupnike kroz najznačajnije usluge i zbirke Knjižnice.

ISPIT

Ispiti se održavaju u lipnju i prosincu. Sastoje se od općeg i posebnog dijela. Opći i posebni dio stručnog ispita, ovisno o zvanju koje pristupnik želi steći, polažu se pisano i/ili usmeno.

Ispit pristupnici ocjenjuju anonimnom on-line anketom.

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG TEHNIČARA

Stručni ispit za zvanje knjižničarskog tehničara sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća osnove knjižničnoga poslovanja te osnove stručne obrade knjižnične građe i informacijske djelatnosti knjižnice.

OPĆI DIO. Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. - pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19, 114/22, 36/24. - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
3. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 145/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_145_2369.html
4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne nove 111/2021. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>

POSEBNI DIO

1. OSNOVE KNJIŽNIČNOG POSLOVANJA

Definicije knjižnice i knjižničarstva; vrste knjižnica i njihove zadaće, s posebnim osvrtom na matične knjižnice i njihove nadležnosti, Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu i njezine zakonom utvrđene zadaće, Hrvatsku knjižnicu za slijepe i njezine zadaće te na povezivanje knjižnica u mreže i sustave, posebno na hrvatski knjižnični sustav; knjižnični fond (vrste građe, izgradnja fonda, izgradnja zbirki); prijam građe (inventarizacija, priprema građe za stručnu obradu); signiranje, tehnička obrada i smještaj građe; pristup građi (knjižnični katalog, skupni katalog, e-izvori, bibliografija, digitalni repozitorij); korisničke službe i usluge (korištenje građe u knjižnici, posudba građe, međuknjižnična posudba, umnažanje građe, digitalizacija građe, knjižnična statistika), pokretne knjižnice; čuvanje i zaštita građe (uvez, zaštita građe koja ima svojstvo kulturnog dobra, revizija i otpis, digitalizacija); edukacija korisnika; knjižnični djelatnici (knjižničarska zvanja, školovanje i stalno stručno usavršavanje knjižničnih djelatnika u Hrvatskoj); knjižničarske udruge: Hrvatsko knjižničarsko društvo i IFLA.

Literatura:

1. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr>
2. Katić, T. Knjižnična djelatnost. // Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj / [urednice Romana Matanovac Vučković, Aleksandra Uzelac, Dea Vidović]. Zagreb : Ministarstvo kulture i medija, 2022. Str.142-149.
3. Pravilnik o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 81/2021. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_81_1506.html
4. Pravilnik o obveznom primjerku. // Narodne novine 66/20. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html

5. Pravilnik o Upisniku knjižnica // Narodne novine 78/2020. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_07_78_1483.html

6. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci // Narodne novine 107/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1886.html

7. Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe // Narodne novine 27/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html

8. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html

9. Standard za narodne knjižnice Republike Hrvatske. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html

10. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html

11. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html

12. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html

13. Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: "Benja", 1994. Dostupno na: <http://www.ffzg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/katm.htm>

14. Velagić, Z. E-nakladništvo i e-knjiga. // Elektroničko nakladništvo? / Zoran Velagić, i dr. Zagreb: Ljevak, 2017. Str. 13-29.

2. INFORMACIJSKI IZVORI U KNJIŽNICI I OSNOVE NJIHOVE OBRADE

Informacijska djelatnost općenito; Temeljni pojmovi: informacija, podatak, dokument, publikacija, informacijska služba. Uloga i organizacija informacijske službe; Korisnici knjižnica – online korisnici, članovi; Edukacija korisnika o korištenju knjižničnih usluga, informacijska pismenost; ; Neposredne i posredne informacijske djelatnosti; Odgovaranje na korisničke upite: usluga Pitajte knjižničara, bibliografsko-referalne usluge; međuknjižnična usluga. Informacijski izvori: knjižnični katalog, bibliografija, skupni katalog, e-izvori, digitalni repozitorij; Edukacijske, izložbene i kulturne aktivnosti.

Formalna obrada općenito. Analiza kataložnog zapisa na konkretnom primjeru - odabir i oblik odrednice te kataložni opis. Vrste odrednica. Skupine podataka koje čine kataložni opis. Skraćeni kataložni zapis. Specifičnosti pomagala za uvrštavanje i višerazinskog opisa. Glavna i pomoćne kataložne jedinice. Uloge pomoćnih kataložnih jedinica. Formati za strojno čitljivo katalogiziranje. Skupni katalog. Zadaće abecednog kataloga. ISBD: Međunarodni standardni bibliografski opis - objedinjeno izdanje. Kooperativna katalogizacija. Katalogizacija u publikaciji: CIP. Identifikatori: ISBN, ISSN, DOI.

Sadržajna obrada općenito. Klasifikacija općenito. Univerzalna decimalna klasifikacija: struktura, korištenje. Glavne i pomoćne tablice UDK. UDK i signiranje građe. Predmetno označavanje i vrste predmetnih odrednica. Stvarni katalozi: vrste i značajke.

Literatura:

1. Blažević, D. Katalogizacija: priručnik za stručni ispit. Zagreb: "Dominović", 2011.
2. Bosančić, B. Online referentne usluge: pregled razvoja u teoriji i praksi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53,1(2010), 64 – 86.
3. ISBD: Međunarodni standardni bibliografski opis / [s engleskog prevela i predgovor napisala Ana Barbarić; stručna redakcija prijevoda Mirna Willer]. Objedinjeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014.
4. Leščić, J. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb: "Nediljko Dominović", 2007.
5. Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Normativna baza UDK. Dostupno na: <http://udk.nsk.hr/index.php>
6. Sečić, D. Informacijska služba u knjižnici. 2. dopunjeno i prerađeno izd. Lokve: "Benja", 2006.
7. Tadić, K. Rad u knjižnici. Opatija: "Benja", 1994., IV i V poglavlje. Dostupno na: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/katm.htm>

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG SURADNIKA

Stručni ispit za zvanje knjižničarskog suradnika sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća sadržaje iz osnova teorije i prakse knjižničarstva, uključujući važeće smjernice i standarde djelovanja knjižnica u Republici Hrvatskoj.

OPĆI DIO. Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja.

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. – pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19, 114/22, 36/24. - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
3. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
4. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. // Narodne novine 42/2018. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html
5. Zakon o tajnosti podataka. // Narodne novine 79/07, 86/12. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html
6. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/106/Zakon-o-autorskom-pravu-i-srodnim-pravima>
7. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 145/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_145_2369.html

POSEBNI DIO ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARSKOG SURADNIKA POLAŽE SE IZ PREDMETA:

Osnove teorije i prakse knjižničarstva

Knjižnice i društvo - definicije, vrste, zadaće, s posebnim osvrtom na matične knjižnice i njihove nadležnosti, Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu te Hrvatsku knjižnicu za slijepe i njihove zakonom utvrđene zadaće. Hrvatski knjižnični sustav - mreža knjižnica. Knjižnični fond (vrste građe, izgradnja fonda, izgradnja zbirke, primjena standarda); Upravljanje analognim i digitalnim zbirkama i fondovima; Otvoreni pristup; Formalna i sadržajna organizacija knjižnične građe: Formalna obrada općenito. Sadržajna obrada općenito: Informacijska djelatnost općenito; Definicije informacije, informacijske djelatnosti, dokumenta i dokumentacije; Korisnici knjižnica; Usluge narodnih, školskih, sveučilišnih i visokoškolskih te specijalnih knjižnica - sličnosti i razlike; Edukacija korisnika; Informacijski izvori; Bibliografsko-referalne usluge, usluga Pitajte knjižničara; Referentna zbirka. Mrežne informacijske usluge; bibliometrijske usluge; Hrvatski arhiv weba; Digitalizacija, digitalni repozitorij. Identifikatori i trajni identifikatori: ISBN, ISSN, URN: NBN, DOI.

Obrazovanje i stalno stručno usavršavanje knjižničara: stručna knjižničarska zvanja; Knjižničarske udruge: Hrvatsko knjižničarsko društvo i IFLA.

Literatura

PRAVILNICI, SMJERNICE, STANDARDI.

Pristupnici obvezno moraju proučiti jedinice navedene pod 1, 7, 9, 11 i 12, te tri smjernice i jedan standard koji se ponajviše odnose na djelovanje knjižnice u kojoj rade i/ili su radili.

1. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. // HKD novosti 21(2002), 14. Dostupno na: http://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/
2. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18. godine. IFLA, 2018; prijevod na hrvatski 2020. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to- children_aged-0-18-hr.pdf
3. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice. 2. prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. Dostupno na: <http://www.husk.hr/hdoc/Smjernice.pdf>
4. IFLA. Zašto je važan javno dostupan internet u narodnim knjižnicama. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/book/33>
5. Hrvatski plan za otvorenu znanost. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025. Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Znanost/Otvorena-znanost/Hrvatski-plan-za-otvorenu-znanost-svibanj-2025-MZOM.pdf>
6. Međunarodna Izjava o slobodi izražavanja te slobodi objavljivanja i čitanja. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/46/14/393>
7. Pravilnik o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 81/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_81_1506.html
8. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske// Narodne novine 19/2023, Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_02_19_328.html
9. Pravilnik o obveznom primjerku. // Narodne novine 66/20. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html
10. Pravilnik i priručnik za predmetne odrednice. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2019. Dostupno na: <http://ps.nsk.hr/>
11. Pravilnik o Upisniku knjižnica// Narodne novine 78/2020. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_07_78_1483.html
12. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. // Narodne novine 107/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1886.html
13. Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe.// Narodne novine 27/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html
14. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine. // Ekultura, 2020. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena- lijevo/kulturne-djelatnosti-186/digitalizacija-kulturne-bastine-9828/smjernice-za-digitalizaciju-kulturne-bastine/15034>
15. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
16. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
17. Smjernice za pokretne knjižnice / prerađeno izdanje priredila radna skupina IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Ianom Stringerom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
18. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
19. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html
20. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html

21. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html

22. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html

23. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html

PRIRUČNICI, POGLAVLJA I ČLANCI.

Pristupnici obvezno moraju proučiti jedinice navedene pod brojevima 2, 6, 7, 8, 10 te dvije jedinice po izboru s ostatka popisa.

1. Balog, A. Prema oblikovanju organizacijske strukture knjižnice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 63,1/2(2020), 83 – 108.

2. Bodiš, M., Kenda, J. (2024) Čitamo li e-knjigu jednako? Vrednovanje zbirke e-knjiga u Knjižnicama grada Zagreba. Vjesnik bibliotekarstva Hrvatske, 67(3), 261-275. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1282>

3. Bosančić, B. (2010) Online referentne usluge: pregled razvoja u teoriji i praksi. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 53 (1), 64 – 86.

4. Bunić S. i Rogić Bocchetti M. (2024.). Knjižnice i volonteri pomiču granice. Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Suradnja, izgradnja, nadogradnja. Volonteri u knjižnicama: zbornik radova. Virovitica, Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica. Str. 19-37.

5. Dragaš, B., Ercegovac, S., i Turković Kordić, M. (2022). U procjepu kriterija: nabava nevjerodostojne stručne građe u narodnim knjižnicama. Vjesnik Bibliotekara Hrvatske, 65, 3, 263–286. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.1015>

6. Duić M. (2022). Korištenje vizualnih i zvučnih djela u knjižnici i učionici: autorska prava i izvori slobodno dostupnog sadržaja.// 12. okrugli stol za školske knjižnice Autorsko pravo i digitalno okruženje: zbornik radova/ uredile Mirjana Čubaković i Nataša Mesić Muharemi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo. Str. 95-113.

7. Katić, T. (2022.). Knjižnična djelatnost. //Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj / [urednice Romana Matanovac Vučković, Aleksandra Uzelac, Dea Vidović]. Zagreb : Ministarstvo kulture i medija. Str.142-149.

8. Katulić, A. (2018). Obveze knjižnica prema Općoj uredbi o zaštiti podataka: izazovi, pristupi i moguća rješenja. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61,2, 343 – 365. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/vjesnik-bibliotekara-hrvatske/index.php/vbh/article/view/690/607>

9. Katulić, A. ; Katulić, T. ; Hebrang Grgić, I. (2025.). Informacijska privatnost u knjižnicama. Zagreb : Naklada Ljevak. Str.. 55-103.

10. Kenda, J.; Krpan, K. (2022.). Imamo li putokaze?: smjernice za izgradnju knjižničnih zbirki narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Str. 458 – 476.

11. Lešić, J. Klasifikacija i predmetno označivanje: priručnik za stručne ispite. Zagreb: "Nediljko Dominović", 2007.

12. Macan, B. Osiguravanje otvorenog pristupa znanstvenim publikacijama – tko, što i kako? // Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju. Zagreb: Školska knjiga, 2018. Str. 59 – 79.
13. Rubinić, D. (2024.). Studentska perspektiva uloge knjižničara u procesu traženja informacija: rezultati istraživanja. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 67(2), 43-76. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1194>
14. Stropnik, A. Herceg Mićanović, Martinić, I. (2024.). Osnajivanje knjižničara za rad u informacijskoj službi. Vjesnik bibliotekarstva Hrvatske, 67, 2, 265-279. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1171>
15. Velagić, Z. E-nakladništvo i e-knjiga. // Elektroničko nakladništvo? / Zoran Velagić, i dr. Zagreb: Ljevak, 2017. Str. 13 – 29.

PROGRAM STRUČNOG ISPITA ZA ZVANJE KNJIŽNIČARA

Stručni ispit za zvanje knjižničara sastoji se od općeg i posebnog dijela. Opći dio odnosi se na temeljni zakonodavni okvir kojim se regulira djelovanje i poslovanje knjižnica u Republici Hrvatskoj. Posebni dio obuhvaća važeće standarde i smjernice za obavljanje knjižnične djelatnosti po vrstama knjižnica kao i sadržaje koji se odnose na društvenu ulogu knjižnica, temeljne zadaće pojedinih vrsta knjižnica te izgradnju, organizaciju i korištenje knjižničnih zbirki. Stručni ispit obuhvaća i poznavanje temeljnih profesionalnih kompetencija i profesionalne etike knjižničara.

Ispit se provodi u pisanom i usmenom obliku.

OPĆI DIO

Osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području kulture, znanosti i obrazovanja.

Literatura:

1. Ustav Republike Hrvatske. // Narodne novine 85/10. – pročišćeni tekst. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html
2. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19., 114/22, 36/24 - s pripadajućim pravilnicima. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html.
3. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
4. Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka. // Narodne novine 42/2018. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_05_42_805.html
5. Zakon o tajnosti podataka. // Narodne novine 79/07 i 86/12. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html
6. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 145/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_145_2369.html
7. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1941.html

RAZLIKOVNI DIO općeg dijela ispita za kandidate prema čl. 25. Pravilnika o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci:

1. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/2019, 98/19. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
2. Zakon o pravu na pristup informacijama. // Narodne novine 25/2013, 85/15 i 69/22. Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_02_25_403.html
3. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 145/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_12_145_2369.html
4. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. // Narodne novine 111/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_111_1941.html

Teorija i praksa knjižničarstva

- I. **PISANI DIO ISPITA.** U pisanom dijelu ispita obrađuje se jedna tema koju pristupnik odabere između nekoliko tema koje predlaže Ispitno Povjerenstvo. Rad je prezentacija pročitane literature, vlastitog iskustva rada u knjižnici, kritičkog promišljanja pristupnika i primjera iz prakse.
- II. **USMENI DIO ISPITA.** Pitanja su sačinjena temeljem zadane literature i problematiziraju ključna pitanja tekuće knjižničarske prakse. Literaturu sačinjavaju obvezni i izborni dio te popis smjernica i standarda.

OBVEZNA LITERATURA

Za usmeni ispit potrebno je pripremiti sve jedinice s popisa obvezne literature i pet jedinica s popisa izborne literature te proučiti tri smjernice i dva standarda s popisa smjernica i standarda.

OBVEZNA LITERATURA

1. Balog A. (2021). Planiranje poslovanja kao funkcija rukovođenja knjižnicom s osvrtom na planiranje upravljanja krizom. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 64,1: 52 – 80.
2. Etički kodeks Hrvatskoga knjižničarskog društva. Hrvatsko knjižničarsko društvo. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr>
3. Hebrang Grgić, I. Časopisi i znanstvena komunikacija. Zagreb: Naklada Ljevak, 2016. Str. 65 – 120.
4. Jozić, R., Pavin Banović, A. Od knjige do oblaka: informacijsko-medijski odgoj i obrazovanje učenika. Zagreb: Alfa, 2019. Str. 15-36.
5. Katić, T. Knjižnična djelatnost. // Pregled kulturnog razvoja i kulturnih politika u Republici Hrvatskoj / [urednice Romana Matanovac Vučković, Aleksandra Uzelac, Dea Vidović]. Zagreb : Ministarstvo kulture i medija, 2022. Str.142-149.
6. Katulić, A. ; Katulić, T. ; Hebrang Grgić, I. Informacijska privatnost u knjižnicama. Zagreb : Naklada Ljevak, 2025, str. 55-103.
7. Kenda, J. (2025). Elektronička zvučna knjiga u narodnim knjižnicama koje koriste knjižnični sustav ZaKi. Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 68, 1: 277–302. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.68.1.1422>
8. Kenda, J.; Krpan, K. Imamo li putokaze?: smjernice za izgradnju knjižničnih zbirki narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // Mreža narodnih knjižnica - suradnja u razvoju digitalnih usluga i predstavljanju javnosti: zbornik radova. Promjene u narodnom knjižničarstvu - stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: zbornik radova / 11. i 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj - s međunarodnim sudjelovanjem; [urednice Dunja Marija Gabriel, Frida Bišćan]. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2022. Str. 458 – 476.
9. Kozina, G. ; Cvjetković, M. (2023). Tržište elektroničkih knjiga u Republici Hrvatskoj - pregled snaga, slabosti, prilika i prijetnji s naznakama budućeg razvoja. Libellarium, 14 , 1: 3-30. Dostupno na: <https://doi.org/10.15291/libellarium.4153>
10. Machala, D. Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada; Nacionalna i sveučilišna knjižnica, 2015. Str. 167-208.
11. Milovanović, I.; Matijević, I. Institucijski repozitorij kao sredstvo globalne vidljivosti znanstvenih informacija - na primjeru digitalnog repozitorija Sveučilišta u Zagrebu. Zbornik radova 16. dana specijalnih i visokoškolskih knjižnica pod naslovom Knjižnice, osnivači, zajednica: dijalog za promjene. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo., 2023. Str. 273-288. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/27/1/192>

12. Petrušić, R. (2022). Označivanje autorskopравnog statusa digitalne građe: Izjave o pravima i njihova primjena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 65, 3: 287–300. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.1019>
13. Rakočević Uvodić M. Terminologija kao oblik zagovaranja: od „posebnih potreba“ do pravičnosti i pristupačnosti. U: *Inkluzivne i pristupačne knjižnice: zbornik radova / 20. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama*; 27. rujna 2024., Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu; [uredile Anita Malkoč Bišćan i Vlasta Šolc]. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2024. Str. 45-52. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/58/20/425>
14. Rubinić, D. (2024.). Studentska perspektiva uloge knjižničara u procesu traženja informacija: rezultati istraživanja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 67, 2: 43-76. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1194>
15. Socijalno inkluzivne knjižnične usluge: zbornik radova. / uredila Dijana Sabolović Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica “Fran Galović”, 2018. (napomena: pristupnici/e izabiru korisničku skupinu po izboru)
16. Pravilnik o matičnoj djelatnosti i sustavu matičnih knjižnica u Republici Hrvatskoj. // *Narodne novine* 81/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_81_1506.html
17. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci//. *Narodne novine* 107/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1886.html
18. Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe.// *Narodne novine* 27/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html
19. Pravilnik o obveznom primjerku. // *Narodne novine* 66/20. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_06_66_1318.html

IZBORNA LITERATURA. Za usmeni ispit pristupnik/ica treba pripremiti pet jedinica.

1. Balog Vojak, J.; Buzina, T.; Ekinović Micak, E. i Vukadin, A. (2023). Testiranje Pravilnika za opis i pristup građi u knjižnicama, arhivima i muzejima. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske*. 66, 2: 195–212. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.66.2.1136>
2. Bodiš, M., Kenda, J. (2024) Čitamo li e-knjigu jednako? Vrednovanje zbirke e-knjiga u Knjižnicama grada Zagreba. *Vjesnik bibliotekarstva Hrvatske* 67, 3: 261-275. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1282>
3. Bunić, S. (2024.). Knjižnice i volonteri pomiču granice. Stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem Suradnja, izgradnja, nadogradnja. Volonteri u knjižnicama: zbornik radova. Virovitica, Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica, 2024. 19-37.
4. Celjak, D.; Dorotić Malič, I.; Matijević, M.; Poljak, I.; Posavec, K.; Turk, I. Istraživački podaci - što s njima?: priručnik o upravljanju istraživačkim podacima. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:102:810090>
5. Dragaš, B., Ercegovac, S., & Turković Kordić, M. (2022). U procjepu kriterija: nabava nevjerodostojne stručne građe u narodnim knjižnicama. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 65, 3: 263– 286. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.1015>
6. Đukec Kero I., Krpan, K., Maras, J. (2024.). Zašto su knjižnice važne. Izravne koristi za zajednicu. *Vjesnik bibliotekarstva Hrvatske* 6, 3: 209-226. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1283>
7. Ercegovac, S, Šolc V i Tuzlančić I. (2024.). Kompetencije za rad s korisnicima treće životne dobi u informacijskoj službi Knjižnica grada Zagreba: istraživanje stavova knjižničara. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 67, 2, 135-159.

8. Ivanjko, T, Zlodi, G., Horvat, Z. Građanska znanost. Zagreb : FF Press, 2024. Str. 44-75.
Dostupno na: <https://doi.org/10.17234/9789533791333>
9. Konjević S, Čaja L, Žugaj M. (2025). Od inventarnih knjiga do pametnih telefona: revizija knjiga u Centru za znanstvene informacije. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 68, 1: 345-361.
10. Kovačević, S. (2024). Uloga školske knjižnice u poticanju informacijske, digitalne i medijske pismenosti sudjelovanjem učenika u Erasmus+ projektu. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 67, 2: 199–210. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1200>
11. Macan, B., Škorić, L. i Petrak, J. (2024). Otvorenost, ali pod koju cijenu – stavovi i praksa hrvatskih autora. *Kemija u industriji*, 73, 1-2: 45-56. Dostupno na: <https://doi.org/10.15255/KUI.2023.023>
12. Martinović, I. i Grgić Josić, M. (2024). Nikad nije (pre)rano za informacijsku pismenost: Informacijsko opismenjavanje djece predškolske dobi. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 67,1: 119–150. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.1.1140>
13. Matijević, I., Koljenik, D., Majstorović, A. (2025). Internet stvari i njegova primjena u hrvatskim knjižnicama. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 68, 1: 229–254. <https://doi.org/10.30754/vbh.68.1.1419>
14. Maurus, E. i Selthofer, J. (2024). Uključivi dizajn korisničkog iskustva mrežnih stranica za osobe starije životne dobi. *Libellarium* 15, 1: 3-20. Dostupno na: https://doi.org/10.15291/libellarium.4431_
15. Mauro, I. i Štimac, A. (2023). Izazovi digitalizacije Zaštićenog fonda dječje knjige u svjetlu autorskog prava. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 66, 1: 261–278. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.66.1.1047>
16. Pleško, J. (2018). Kako indeksirati, a ne diskriminirati: interdisciplinarnost i inkluzivnost s aspekta sadržajne obrade i organizacije građe u narodnoj knjižnici. // Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji 22: 183 – 197.
17. Silić Švonja, A. i Frgačić, N. (2024). Vrednovanje knjižničnih zbirki za odrasle Gradske knjižnice Rijeka (GKR) uz pomoć Conspectus modela. *Vjesnik Bibliotekara Hrvatske* 67, 3: 227–259. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1206>
18. Stropnik, A. Herceg Mićanović, Martinić, I. (2024.). Osaživanje knjižničara za rad u informacijskoj službi. *Vjesnik bibliotekarstva Hrvatske* 67, 2: 265-279. Dostupno na: <https://doi.org/10.30754/vbh.67.2.1171>
19. Špiranec, S. (2014). Subjektivna paradigma predmetnog označivanja. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 57,1/3 : 1– 14. Dostupno na: https://izdanja.hkdrustvo.hr/VBH-arhiva/VBH_57_1-3_Spiranec.pdf
20. Tomić, M. (2024). AKM laboratoriji-pokretači digitalne transformacije AKM ustanova. //25. Seminar Arhivi, knjižnice, muzeja: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastructure. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo. Str. 25-58.

STANDARDI, SMJERNICE I PRAVILNICI.

Za usmeni ispit pristupnik/ica treba pripremiti **tri smjernice i dva standarda** koji se ponajviše **odnose na rad u knjižnici u kojoj je pristupnik/ica zaposlen/a ili je bio/la zaposlen/a**.

1.Darovi za zbirke: smjernice za knjižnice. Upute za izradbu smjernica za izgradnju knjižnične zbirke primjenom modela Conspectus. Međunarodna posudba i dostava dokumenata: načela i smjernice za postupanje. Model nacionalnog pravilnika za međuknjižničnu posudbu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

2.IFLA/FAIFE izjava Knjižnice i intelektualna sloboda. IFLA, 1999. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1432/1/ifla-statement-on-libraries-and-intellectual-freedom- hr.pdf>

3. IFLA-in alat za neutralnost interneta za knjižnice i knjižničarske udruge. // Neutralnost interneta, zero-rating i slobodan pristup informacijama, 19. okrugli stol Slobodan pristup informacijama i 20. okrugli stol Dva desetljeća okruglih stolova o slobodnom pristupu informacijama. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2021. Str.145-149.
4. IFLA-in i UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf>
5. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18. godine. IFLA, 2018; prijevod na hrvatski 2020. Dostupno na: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-service-to-children_aged-0-18-hr.pdf
6. IFLA-ine smjernice za školske knjižnice. 2. prerađeno izd. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016. Dostupno na: <http://www.husk.hr/hdoc/Smjernice.pdf>
7. IFLA. Zašto je važan javno dostupan internet u narodnim knjižnicama. Dostupno na: [https:// izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/book/33](https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/book/33)
8. Hrvatski plan za otvorenu znanost. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, 2025. Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Znanost/Otvorena-znanost/Hrvatski-plan-za-otvorenu-znanost-svibanj-2025-MZOM.pdf>
9. Manifest za zelene knjižnice. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/book/35>
10. Međunarodna Izjava o slobodi izražavanja te slobodi objavljivanja i čitanja. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/46/14/393>
11. Počnimo: provedba Ugovora iz Marakeša za osobe s teškoćama pri čitanju standardnog tiska: praktični vodič za knjižničare. Dostupno na: https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1743/2/pocnimo_vodic_o_ugovoru_iz_marakesa_za_knjiznicare_hrv.pdf
12. Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja registra kulturnih dobara Republike Hrvatske // Narodne novine 19/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_02_19_328.html
13. Pravilnik o Upisniku knjižnica // Narodne novine 78/2020. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_07_78_1483.html
14. Smjernice za digitalizaciju kulturne baštine. / Ekultura, 2020. Dostupno na: <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojenalijevo/kulturne-djelatnosti-186/digitalizacija-kulturne-bastine-9828/smjernice-za-digitalizaciju-kulturne-bastine/15034>
15. Smjernice za izradbu predmetnih preglednih jedinica i uputnica. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1999.
16. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
17. Smjernice za knjižnične službe i usluge za osobe s disleksijom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
18. Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
19. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice: s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. 1. hrvatsko izd. prema trećem izd. izvornika. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
20. Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica. Prilagođeno i dopunjeno hrvatsko izdanje. Koprivnica ; Zagreb: Hrvatska knjižnica za slijepe, Knjižnica i čitaonica Fran Galović, 2022. Dostupno na:

https://hkzasl.hr/images/2023/Smjernice_za_pristupanost_narodnih_knjinja.pdf

21. Standard za digitalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1836.html

22. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html

23. Standard za specijalne knjižnice. // Narodne novine 103/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html

24. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 61/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_06_61_1024.html

25. Standard za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice. // Narodne novine 81/2022. Dostupno na: https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_81_1182.html